

شناسایی عوامل موثر بر نهاده‌سازی توسعه فرهنگ اخلاق در ورزش از دیدگاه مربیان و ورزشکاران نخبه استان سیستان و بلوچستان

امین اویسی^{۱*} و الهه اویسی^۲

۱- کارشناسی ارشد تربیت بدنی، مدیریت اردوها و اماکن ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

۲- دانشجوی دانشگاه فرهنگیان زابل، زابل، ایران.

*نویسنده مسئول: ovaisi.a2020@gmail.com

چکیده

نهاده‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش امری ضروری است که می‌تواند از بسیاری ناهنجاری‌های اخلاقی در محیط‌های ورزشی جلوگیری کند. بدین منظور پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل موثر بر نهاده‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش از سوی ورزشکاران و مربیان نخبه استان سیستان و بلوچستان مورد بررسی قرار گرفت. پژوهش حاضر، از نظر هدف، بنیادی و کاربردی و دارای ماهیت تفسیری و تحلیلی و از نظر روش، در گروه پژوهش‌های کیفی و کمی قرار دارد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از روش گراند تئوری و مدل‌های (FBMW, FARAS)، استفاده شد. نتایج در بخش کیفی پژوهش با استفاده از روش تئوری زمینه‌ای نشان داد، عواملی از جمله: (نظام اجتماعی، اعتقادات فردی، نظارت مادی و قانونی، الگوی مدیریتی مطلوب، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش)، از سوی ورزشکاران و مربیان پیشنهاد گردیده شد، در ادامه نیز در بخش کمی پژوهش با استفاده از مدل‌های (FBMW, FARAS)، نتایج نشان داد، در بین مقولات پیشنهاد شده، مقوله نظام اجتماعی با مقدار وزن ۰/۴۵۶، مقوله پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش با مقدار وزن ۰/۳۵۴، با اهمیت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین مقولات را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین نتایج نشان داد، در مقوله نظام اجتماعی: (واحد معنایی عوامل خانوادگی با مقدار وزن ۰/۰۸۹، آموزش اخلاق از سوی مربیان با وزن ۰/۰۸۵)، در مقوله اعتقادات فردی: (واحد معنایی عوامل فرد با مقدار وزن ۰/۰۸۷)، در مقوله نظارت مادی و قانونی: (واحدهای معنایی قوانین با مقدار وزن ۰/۰۷۵، تامین مالی ورزشکاران با مقدار وزن ۰/۰۷۸)، در مقوله الگوی مدیریتی مطلوب: (واحد معنایی مدیریت اخلاق در ورزش با مقدار وزن ۰/۰۸۰)، در مقوله پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش: (واحد معنایی هدف‌گذاری در ورزش با مقدار وزن ۰/۰۸۱)، میزان اهمیت‌شان را بر نهاده‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش نشان داد.

کلیدواژه‌ها: نهاده‌سازی، فرهنگ اخلاق، ورزش، ورزشکاران و مربیان نخبه استان سیستان و بلوچستان

مقدمه

امروزه ورزش به منزله پدیده‌ای موثر در همه جوامع جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است تا آنجا که در حوزه جامعه‌شناسی از آن به عنوان بارزترین نمودهای زندگی اجتماعی و فرهنگی یاد شده و آن را عقلایی شدن زندگی اجتماعی و توسعه جوامع مدرن موثر می‌دانند (Sandvik, 2019). ورزش نیز مانند دیگر عرصه‌های اجتماعی، برای ماندگاری باید همواره در رشد و توسعه باشد و ابعاد و زوایای آن، گسترش یابد و تثبیت و تقویت شود (Smith and Lord, 2019)، در این راستا یکی از ابعاد ورزش، اخلاق است که توجه به آن امری لازم و ضروری به نظر می‌رسد (Constandt and et al, 2019). اخلاق سازه‌ای جدانشدنی از زندگی انسان است و فارغ از نژاد، فرهنگ، سیاست و طبقه اجتماعی، نقش مهمی در رفتار انسان ایفا می‌کند (Constandt and et al, 2019). ورزش باید با سجایای اخلاقی، اصول جوانمردی، گذشت و ایثار همراه باشد و رعایت اصول و معیارهای اخلاقی برای همه ورزشکاران، واجب است، چرا که ورزشکاران حرفه‌ای در جامعه همچون نماد به تصویر کشیده شده‌اند (Laeheem, 2018). در این راستا، نهادینه‌سازی توسعه فرهنگ اخلاق در ورزش بحث مهمی در جامعه امروزی است. جامعه، نیازمند ورزشکاران با اخلاق و شناخته شدن اخلاق و قرین شدن اخلاق با ورزش است. معنای نهادینه‌شدن به واقعیت اجتماعی شدن، استمرار و فراگیری بر می‌گردد. نهادینه‌شدن فرایند توسعه یا تغییر قوانین و رویه‌هایی است که بر مجموعه‌ای از تعاملات انسانی اثر می‌گذارد. نهادینه‌سازی فرایندی به منظور تنظیم رفتار اجتماعی در قالب سازمان یا جوامع است که حداقل سه اقدام در این فرایند می‌تواند متفاوت باشد: قانون‌گذاری، اقتباس از قانون و تغییر قانون یا جایگزینی قوانین قدیمی با قوانین جدید. نهادینه شدن فرایندی پویا است (Rogers and Keman, 2016). عمل نهادینه شده، به عنوان رفتاری تعریف شده است که توسط دو یا چند نفر اجرا شده، طی زمان ادامه پیدا می‌کند و به عنوان بخشی از عملکرد روزانه وجود دارد (Godman and Dean, 1989). جستجو در ادبیات پیشینه ایران نشان می‌دهد، ایران از زمان‌های بسیار قدیم و به ویژه پس از پذیرش اسلام و تأثیرات آن در کلیه شئون زندگی، معنویت و اخلاق را با فرهنگ ورزشی و ورزشکاران عجین نموده است. تاریخ معنوی و فرهنگی ورزشی ایران مزین به اعمال جوانمردانی است که ایمان، اخلاق، راستگویی، اخلاص، پاکی و سایر صفات عالی انسانی زینده اخلاق پهلوانانی آنان بوده است (ندایی و علوی، ۱۳۸۷). در این راستا، استان سیستان و بلوچستان از این قاعده مستثنی نخواهد بود. بنابراین، لازم است عواملی که در نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش موثر است، شناسایی شوند و اقداماتی که در این زمینه صورت گیرد، باید لحاظ گردد. بنابراین برای داشتن تغییرات اثربخش، باید دانشمان را نسبت به فرایند نهادینه‌کردن فرهنگ اخلاقی، افزایش دهیم که استمرار یا بقای آن بتواند در گسترش فرهنگ اخلاق ورزشکاران موثر باشد. در این راستا، پژوهش حاضر به دنبال بررسی شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش بر اساس دیدگاه ورزشکاران و مربیان نخبه استان سیستان و بلوچستان می‌باشد. در این راستا، پژوهش حاضر به دنبال بررسی و کنکاش سؤال ذی می‌باشد:

چه عواملی در نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش موثر است؟ و کدام یک بیشترین میزان اهمیت را از دیدگاه ورزشکاران و مربیان نخبه استان سیستان و بلوچستان به خود اختصاص داده است؟

پیشینه تحقیق

کشور و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی تحت عنوان، تعریف فرهنگ ورزش و مولفه‌های آن با تکیه بر آرای متخصصان، ورزشکاران و دست‌اندرکاران ورزش کشور، به این نتایج دست یافتند، فرهنگ ورزش یعنی مجموعه باورها و مفروضات انسانی مورد انتظار جامعه در ورزش و رفتار بر اساس ارزش‌ها و هنجارهای مطلوب جامعه شامل رفتار محترمانه با رعایت اخلاق و تکریم فرهنگ سایر ملل و اقوام و ایجاد عادت به ورزش از طریق مدیریت منابع برای خلق شرایط و امکانات ورزش کردن و نمایش نموده‌های ملموس زیبایی شناختی و هنرمندانه به عنوان مصنوعات ورزش در جامعه می‌باشد. منوچهری‌نژاد و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان، شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان از دیدگاه معلمان تربیت بدنی، به این نتایج دست یافتند، ۶ عامل شناسایی شد که می‌تواند ۴۹/۷۳۲ درصد واریانس نهادینه‌سازی ورزش در کودکان و نوجوانان از دیدگاه معلمان تربیت بدنی ایران را برآورد نمایند. بنابراین ضروری است عوامل موثر بر

نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان مورد توجه خانواده‌ها و برنامه‌ریزان کشور قرار گیرد. حجتی‌پور و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان، مدل رابطه‌ای فرهنگ سازمانی با اخلاق ورزشی ورزشکاران نخبه ایران (مطالعه موردی: لیگ یک فوتبال ایران)، به این نتایج دست یافتند، بین فرهنگ سازمانی و اخلاق ورزشی ارتباط معناداری وجود دارد. نتایج آزمون تحلیل مسیر تاییدی حاکی از برازش ارتباط بین فرهنگ سازمانی و اخلاق ورزشی می‌باشد، همچنین تمامی بارهای عاملی بین مولفه‌ها و عوامل در سطح معقولی قرار دارند و مدل از برازش مناسبی برخوردار بوده و در نهایت مدل مفهومی پژوهش نیز تایید شد. طیبی و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی تحت عنوان، پارادایم توسعه بهبود فرهنگ ورزش در خانه در زمان شیوع ویروس کرونا، به این نتایج دست یافتند، شرایط علی، عوامل فردی، جذابیت ورزش خانگی و افزایش آگاهی فرایند توسعه بهبود فرهنگ ورزش در خانه در زمان شیوع ویروس کرونا نشان داده شد، همچنین شرایط زمینه‌ای، عوامل رقابت، انگیزه آماده جسمانی، و هیجان و احساس برای داشتن رویکرد بهبود فرهنگ ورزش در خانه در زمان شیوع ویروس کرونا می‌باشد. مندعلی‌زاده (۱۳۹۹)، در پژوهشی تحت عنوان، طراحی الگوی نهادینه شدن اخلاق در ورزش، به این نتایج دست یافتند، شرایط علی (انگیزه‌های درونی، عوامل محیطی)، شرایط زمینه‌ای (نهادها، عوامل نهادی، عوامل قانونی)، شرایط واسطه‌ای (محیط رسانه)، راهبردها (مدیریتی، آموزشی)، و پیامدها (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) می‌باشد. خداپرست و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی تحت عنوان، نقش ورزش در توسعه رفتارهای اخلاقی و فرهنگی، به این نتایج دست یافتند، ورزش بر روحیه ورزشکاران (۰/۸۱۷)، مسئولیت شخصی (۰/۷۹۳)، مراقبت و ارتباط (۰/۷۸۳)، مسئولیت اجتماعی (۰/۷۶۸)، اثر مستقیم، مثبت و معنی‌داری دارد، اثر آن بر متغیر ثبات قدم (۰/۰۳-)، معنی‌دار نبود. راوی (۲۰۱۵)، در پژوهشی تحت عنوان، دفاع از ارزش‌ها و نیاز به اخلاق در ورزش، فرصتی برای ترویج فرهنگ ورزش، به این نتایج دست یافتند، که اخلاق ورزشی به عنوان یک بخش از رویداد ورزشی بر ارزش‌های سنتی هند تاکید دارد که اخلاق در هر بخش از زندگی برجسته است. کلیبر و رابرتس (۲۰۱۶)، در تحقیق خود با عنوان اثرات تجربه ورزشی در توسعه شخصیت اجتماعی به این نتایج دست یافتند که تاکید بیش از حد بر پیروزی، مشکلات اخلاقی برای ورزشکاران ایجاد می‌کند و جامعه‌پذیری را کاهش می‌دهد. همچنین در مطالعات دیگر نیز تاثیر تعهد سازمانی، ارتباطات روان‌شناختی و فرهنگ اخلاق‌گرا بر نهادینه‌شدن (پاپولا و همکاران، ۲۰۱۷)، اثر نهادینه شدن اخلاق در کاهش تقلب و فریب (گوناشویلی و همکاران، ۲۰۱۷) را مورد مطالعه قرار دادند. به طور خاص، محققان در پژوهشی، استانداردهای اخلاقی بازی منصفانه را مورد بررسی قرار دادند، از نظر ایشان، بین رفتارهای فردی که به دنبال احترام و حفظ اخلاق و وضعیت صحیح است و سیستم ورزشی که باعث تقویت یا هدایت یک جهت‌گیری غیراخلاقی می‌شود که در آن ورزشکار به هر وسیله‌ای به دنبال پیروزی است، تناقض وجود دارد و همین معضل نهادینه شدن اخلاق ورزشی و رسیدن به استانداردهای ورزشی را با مشکل مواجه کرده است.

مبانی نظری

ورزش یکی از پدیده‌هایی است که به شکل‌های مختلف در جهان مطرح شده و گروه زیادی با آن سروکار دارند. برخی از مردم، ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و برخی تربیتی، گروهی طرفدار و علاقمند و دیدن برنامه‌ها، مسابقات و نمایش‌های ورزشی بوده، و عده‌ای نیز از راه ورزش امور زندگی خویش را می‌گذرانند. وزارتخانه‌ها و ادارات ورزشی فراوانی تاسیس شده و مخارج زیادی صرف ورزش، ساختن استادیوم‌ها، مجتمع‌ها، باشگاه‌های ورزشی و نیز تهیه وسایل و لباس‌های ورزشی و یا تماشای مسابقات ورزشی می‌شود. بخش‌های قابل توجهی از برنامه‌های تلویزیون، رادیو، مجلات، و سایر رسانه‌های گروهی به ورزش و اخبار ورزشی اختصاص دارد و خلاصه ورزش یکی از اموری است که در جهان به صورت جدی مطرح بوده و از جهت مختلف دارای اهمیت است (صبوری، ۱۳۹۲). ورزش، روحیه شجاعت، از خودگذشتگی، مبارزه با ظلم و ظالم و دفاع از مظلوم را در انسان تقویت نموده و اراده وی را قوی می‌سازد. ورزش، توان رزمی انسان را افزایش می‌دهد، بالا بردن توان جسمانی نیروهای نظامی و رزمی، تنها در زمان‌های گذشته که جنگ‌ها با سلاح‌های سرد صورت می‌گرفت، مورد توجه نبوده، بلکه امروزه نیز حائز اهمیت فراوان است و تمرینات بدنی قسمت عمده‌ای از آموزش‌های نظامیان و به ویژه کماندوها و نیروهای ویژه را تشکیل می‌دهد. بنابراین اهمیت سلامتی و توانمندی جسمانی بر کسی پوشیده نیست. همانطور که پیامبر گرامی اسلام (ص) درباره حق بدن بر

انسان می‌افزاید، ان لربک علیک حقا، و ان لجسدک علیک حقا و لاهلک علیک حقا (بحار الانوار)، پروردگارت بر تو حقی دارد، و بدنت بر تو حقی دارد، و خانواده‌ات نیز بر تو حقی دارد. آنچه در این حدیث ارزنده قابل توجه است، این است که پیامبر بزرگوار اسلام، تا بدان پایه برای جسم و بدن ارزش و اهمیت قائل است که حق بدن را در ردیف حق پروردگار و در کنار حق خانواده ذکر می‌فرماید (همتی عقیف، ۱۳۹۸). در این راستا، اخلاق وارد گسترده ورزش شد، و به اصول و ارزش‌های اخلاقی، رفتارها و فعالیت‌های جامعه ورزشی اعم از ورزشکاران، مربیان، داوران، مدیران باشگاه‌ها و حتی تماشاچیان می‌پردازد و با شناسایی وظایف اخلاقی و عمل مطابق با آن و گسترش ارزش‌های اخلاقی، در واقع تمام رفتارهای فردی و اجتماعی را که در محیط‌های ورزشی و سایر محیط‌های اجتماعی و بخصوص از ورزشکاران و مربیان صادر می‌شود، بر اخلاق مبتنی کرد. در این راستا، اخلاق علمی است که صفات نفسانی خوب و بد و رفتارهای اختیاری متناسب با آنها را معرفی می‌کند و راه کسب صفات نفسانی خوب و انجام اعمال پسندیده و دوری از صفات بد و اعمال و رفتار ناپسند را به انسان نشان می‌دهد (Naderiyan Jahromi, 2011). دفت (2001)، اخلاق را عبارت از اصول و ارزش‌هایی می‌داند که بر رفتار فردی یا جمعی حاکمیت دارد، بنابراین فلسفه و اندیشه‌های اخلاقی، مفهومی جدا از محیط‌های آموزشی و پرورشی نبوده و اتفاق زمینه‌ساز پرورش انسانی کامل و اخلاقی از طریق ورزش و فعالیت بدنی است (Daft, 2001). در این راستا، اخلاق ورزشی، دانشی میان‌رشته‌ای است که به بیان نظام‌مند مسئولیت‌های اخلاقی افراد درگیر در ورزش می‌پردازد. بر این اساس، اخلاق ورزشی به کار بستن ارزش‌های اخلاقی در موقعیت‌های ورزشی است (مندعلی‌زاده، ۱۳۹۹). در حقیقت اخلاق ورزشی مفهومی است که به ارزش‌های اخلاقی اجتماعی موجود در ورزش نسبت داده می‌شود و همچنین توصیفی است از رفتار بر وفق هنجارها، مقررات و انتظارات (از سوی فرد یا گروه) در زمینه ورزش، اخلاق ورزشی مقوله‌ای گسترده است که عرصه‌های مختلف ورزشی، را در بر می‌گیرد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر، از نظر هدف، بنیادی و کاربردی و دارای ماهیت تفسیری و تحلیلی و از نظر روش، در گروه پژوهش‌های کیفی و کمی قرار دارد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از روش گراند تئوری و مدل‌های (FBMW, FARAS)، استفاده شد. در ابتدای این پژوهش از رویکرد سیستماتیک اشتروس و کوربین برای نظریه داده بنیاد استفاده شد. از آنجا که نظریه زمینه‌یابی، مبتنی بر روشی کاملاً استقرایی بود؛ لذا پژوهش‌گر بجای آزمودن نظریه‌های موجود، خود به تدوین یک نظریه می‌پردازد. بنابراین، متغیرهای مورد بررسی بر اساس چارچوب نظری و بر اساس مقوله‌ها شناسایی و اکتشاف شد. نظریه برخاسته از داده‌ها (مبتنی بر زمینه) یکی از روش‌های شناخته شده پژوهش کیفی بود که برای نخستین بار توسط گلیر و اشتراوس (۱۹۶۷) بنیان نهاده شد. معمولاً پژوهش‌گرانی به این روش روی آوردند که موضوع مورد مطالعه آن‌ها در مطالعات قبلی مورد غفلت قرار گرفته یا به طور سطحی به آن توجه نشد (Mertens, 2007). روش گردآوری اطلاعات به دو صورت مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و تحقیقات میدانی (مصاحبه)، بود. لذا از مصاحبه عمیق بدون ساختار مبتنی بر مطالعه اکتشافی بهره گرفته شد. تحلیل داده‌ها در این روش، با استفاده از سیستم کدگذاری باز (شناسایی مقوله‌ها)، کدگذاری محوری (پروردن مقوله‌ها) و کدگذاری انتخابی یا گزینشی (انتخاب نهایی مقوله‌ها) انجام شد (Glaser, 2017). مراحل اجرای تئوری داده بنیاد به شرح ذیل بود:

مرور بازنگری: در این مرحله مقدمه‌ای برای ورود به عملیات تحلیل محسوب شد، برای جلوگیری از داوری شخصی در هنگام ترتیب داده‌ها، مصاحبه‌های ضبط شده، یادداشت‌های شخصی که در طی تحقیق توسط پژوهشگر انجام می‌شد، جمع‌آوری و مورد بازنگری و اصلاح قرار داده شد. این کار به عدم دخالت عقاید و ارزش‌های پژوهشگر در امر تحلیل کمک نمود.

گام اول: استخراج داده‌های معنایی (کدگذاری باز): کدگذاری باز یک بخش از تجزیه و تحلیل بود که شامل شناسایی، نام‌گذاری، دسته‌بندی و تشریح پدیده‌های موجود میان داده‌ها شد. این مرحله هدف، درک مفاهیم مستتر در گفته‌های مصاحبه شونده بود. نام برخی از مفاهیم از دانش پیشین گرفته شده و نام برخی مفاهیم ابداع شده توسط پژوهشگر و یا ذکر شده توسط مشارکت کنندگان و معطوف به داده‌های موجود اضافه شد.

کدگذاری ثانویه و شکل‌دهی مقولات: در مرحله بعد، کدهای اولیه به علت فراوانی آنها به کدهای ثانویه تبدیل شد (کدهای اولیه در قالب طبقه‌های مشابه قرار گرفت). چند کد ثانویه تبدیل به یک کد مفهومی شد.

گام دوم: استخراج مقوله‌ها و مضامین اصلی (کدگذاری محوری): در این مرحله برقرای رابطه بین طبقه‌های تولید شده (در مرحله کدگذاری باز) انجام شد.

گام سوم: مرحله نظریه‌پردازی (کدگذاری انتخابی): مقولات به دست آمده در فرایند ساخت نظریه زمینه‌ای، خط سیر داستانی از عوامل موثر بر نهادینه‌سازی توسعه فرهنگ اخلاق در ورزش محسوب شد. در این پژوهش نمونه‌گیری تا مرحله اشباع (کفایت) نظری پیش رفت؛ نمونه‌گیری از نوع غیراحتمالی به صورت نمونه‌گیری هدفمند بود. در مجموع ۲۵ مصاحبه عمیق صورت گرفت. مصاحبه‌ها (بین ۶۰ تا ۹۰ دقیقه) ضبط و یادداشت و بلافاصله پیاده شد. پس از شناسایی عوامل موثر بر نهادینه‌سازی توسعه فرهنگ اخلاق در ورزش، هریک از عوامل در قالب پرسشنامه منعکس شد و در میان متخصصان توزیع شد، تا به بررسی اهمیت هر یک از عوامل با استفاده از مدل‌های (FBMW, FARAS)، پرداخته شود.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

در ابتدا خلاصه‌ای از اطلاعات جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی، شغل) مصاحبه‌شوندگان آمده است. از میان ۲۵ نفر ورزشکار و مربی، ۲۱ نفر مرد و ۴ نفر زن بودند. دامنه سنی آنها نیز از ۳۰ سال تا ۶۰ سال و میانگین سنی نیز ۴۰ سال بود. از بین ۲۵ نفر، ۱۷ نفر ورزشکار و ۸ نفر مربی تیم‌های مختلف ورزشی بودند.

یافته‌های تحلیلی

در جدول (۱)، نتایج کدگذاری باز بر اساس کد ثانویه، کدهای مفهومی و مقولات ارائه شده است، (۳۸)، کد مفهومی از سوی ورزشکاران و مربیان به منظور عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش پیشنهاد گردیده شد.

جدول (۱): واحدهای معنایی استخراج شده از مصاحبه‌ها

ردیف	واحد معنایی	شاهد مثال	ردیف	واحد معنایی	شاهد مثال
۱	عوامل خانوادگی	تربیت و یادگیری اصول اخلاقی در خانواده	۵	عوامل فردی	رعایت انضباط فردی
		یادگیری اصول نجابت در گفتار و رفتار در خانواده			افزایش عزت نفس
		رعایت سنت‌های اسلامی و فراگیری آن در خانواده			کنترل کردن هیجان‌های منفی
		یادگیری احترام به خود و خانواده و اطرافیان از سوی خانواده			رعایت قوانین فردی و اجتماعی
۲	هدف‌گذاری در ورزش	جابه‌جا نشدن ارزش‌های ورزشی در کسب مدال	۶	عوامل فردی	اجتناب از عمل ناپسند
		عدم توجه به نتیجه‌گرایی در ورزش			خویش‌داری در مسائل اجتماعی
		حاکمیت دیدگاه غیرمادی در ورزش			داشتن روحیه مثبت‌اندیشی و دوری از هر گونه انرژی منفی
		تجاری ندیدن ورزش			اهمیت دادن فرد به بدن و سلامت خود
۳	آموزش اخلاق از سوی مربیان	پرورش روحیه جوانمردی از سوی باشگاه-های ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی	۶	عوامل فردی	احساس مسئولیت به خود و دیگران
		برقرای ارتباط دو سویه بین ورزشکاران و مربیان			داشتن مهارت گوش‌دادن و صحبت کردن و حتی سکوت کردن
		کمک به رشد اخلاقی ورزشکاران			پوشش مناسب فرد
		آموزش احترام به حریفان در مسابقات ورزشی از سوی مربیان			داشتن حس وطن‌دوستی

ایجاد و گسترش نظارت اخلاقی در سیستم ورزش	مدیریت اخلاقی در ورزش	۷	آموزش احترام به رای داور از سوی مربیان		
عدم رویکرد سلیقه‌ای در سیستم ورزش برای تخلفات اخلاقی			آموزش احترام به تماشاگران از سوی مربیان		
عدم فعالیت جزیره‌ای و جداگانه نهادهای درگیر در ورزش در بحث اخلاق			آموزش مراعات حال مصدوم رقیب از سوی مربیان		
ایجاد نظام تنبیه و پاداش در ورزش			پرهیز از مصاحبه‌های مخرب و آموزش نحوه مصاحبه‌دادن از سوی مربیان		
ایجاد قوانین و سیاست‌های مبارزه با بی-اخلاقی	قوانین	۸	تامین نیازهای مالی ورزشکاران از سوی فدراسیون‌های ورزشی	مالی ورزشکاران	۴
جلوگیری از قوانین دست و پاگیر در ورزش			کنترل حقوق و درآمدهای نامتعارف بعضی از ورزشکاران		
نظارت و اجرای درست قوانین			جلوگیری از رشوه‌ها در مسابقات ورزشی		

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

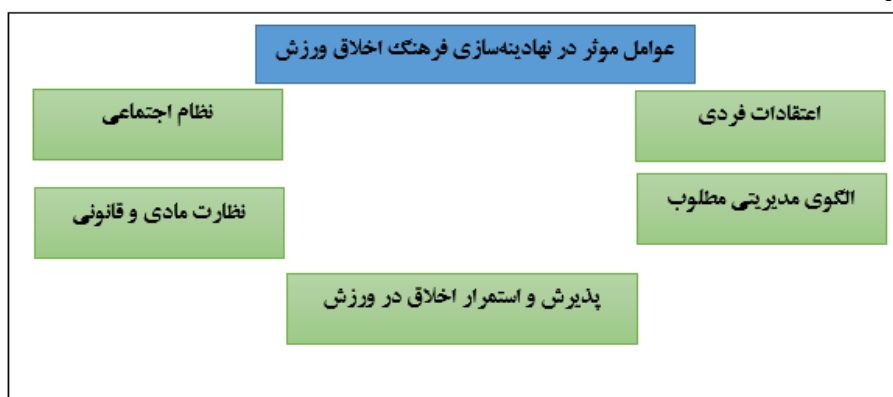
مطابق نتایج به دست آمده، واحدهای معنایی (عوامل خانوادگی، عوامل فردی، قوانین، تامین مالی ورزشکاران، مدیریت اخلاقی در ورزش، آموزش اخلاق از سوی مدیران، هدف‌گذاری در ورزش)، از سوی ورزشکاران و مربیان پیشنهاد گردیده شد.

جدول (۲): مقوله‌ها و مضامین اصلی

واحد معنایی	مقوله	ردیف
عوامل خانوادگی	نظام اجتماعی	۱
آموزش اخلاق از سوی مربیان		
عوامل فردی	اعتقادات فردی	۲
قوانین	نظارت مالی و قانونی	۳
تامین مالی ورزشکاران		
مدیریت اخلاق در ورزش	الگوی مدیریتی مطلوب	۴
هدف‌گذاری در ورزش	پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش	۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

همانطور که در جدول (۲)، ملاحظه می‌شود، بر اساس واحدهای معنایی مطرح شده، مقولات (نظام اجتماعی، اعتقادات فردی، نظارت مادی و قانونی، الگوی مدیریتی مطلوب، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش)، از سوی ورزشکاران و مربیان پیشنهاد گردیده شد.

شکل (۱): مدل پارادایمیک عوامل موثر در نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق ورزشی، منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

حال در ادامه به منظور رتبه‌بندی هر یک از مقولات و واحدهای معنایی آنها، از مدل‌های FARAS، FBMW استفاده شده است. نتایج به شرح جداول (۳، ۴) می‌باشد.

جدول (۳): مقدار تابع بهینگی و درجه مطلوبیت هر یک از مقولات

	نظام اجتماعی			نظارت مادی و قانونی			اعتقادات فردی			الگوی مدیریتی مطلوب			پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش		
	α	β	γ	α	β	γ	α	β	γ	α	β	γ	α	β	γ
\otimes S	0.22	0.21	0.20	0.18	0.15	0.19	0.21	0.21	0.19	0.19	0.18	0.18	0.17	0.17	0.17
	213	2	9	0	4	4	8	6	1	2	5	7	7	6	6
S_j	0.234			0.176			0.200			0.200			0.178		
K_j	0.456			0.360			0.416			0.395			0.354		

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

مطابق نتایج به دست آمده در جدول (۳)، در بین مقولات پیشنهاد شده، مقوله نظام اجتماعی با مقدار وزن ۰/۴۵۶، بالاترین وزن، و مقولات اعتقادات فردی با مقدار وزن ۰/۴۱۶، الگوی مدیریت مطلوب با مقدار وزن ۰/۳۹۵، نظارت مادی و قانونی با مقدار وزن ۰/۳۶۰، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش با مقدار وزن ۰/۳۵۴، بااهمیت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین مقولات را به خود اختصاص داده‌اند.

در ادامه نیز مطابق نتایج جدول (۴)، بر اساس مدل FBMW، در مقوله نظام اجتماعی: (واحد معنایی عوامل خانوادگی با مقدار وزن ۰/۰۸۹، آموزش اخلاق از سوی مربیان با وزن ۰/۰۸۵)، در مقوله اعتقادات فردی: (واحد معنایی عوامل فرد با مقدار وزن ۰/۰۸۷)، در مقوله نظارت مادی و قانونی: (واحدهای معنایی قوانین با مقدار وزن ۰/۰۷۵، تامین مالی ورزشکاران با مقدار وزن ۰/۰۷۸)، در مقوله الگوی مدیریتی مطلوب: (واحد معنایی مدیریت اخلاق در ورزش با مقدار وزن ۰/۰۸۰)، در مقوله پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش: (واحد معنایی هدف‌گذاری در ورزش با مقدار وزن ۰/۰۸۱)، میزان اهمیت‌شان را بر نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش نشان داد.

جدول (۴): رتبه‌بندی هر یک از مقولات و واحدهای معنایی

ردیف	مقوله	اوزان مقولات	واحد معنایی	اوزان کلی واحدهای معنایی
۱	نظام اجتماعی	۰/۴۵۶	عوامل خانوادگی	۰/۰۸۹
			آموزش اخلاق از سوی مربیان	۰/۰۸۵
۲	اعتقادات فردی	۰/۴۱۶	عوامل فردی	۰/۰۸۷
۳	نظارت مالی و قانونی	۰/۳۶۰	قوانین	۰/۰۷۵
			تامین مالی ورزشکاران	۰/۰۷۸
۴	الگوی مدیریتی مطلوب	۰/۳۹۵	مدیریت اخلاق در ورزش	۰/۰۸۰
۵	پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش	۰/۳۵۴	هدف‌گذاری در ورزش	۰/۰۸۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

نتیجه‌گیری

با عنایت به یافته‌های این تحقیق به طور کلی می‌توان مطرح کرد که اخلاق به معنای نیرو و سرشت باطنی انسان است که تنها به دیده بصیرت و غیر ظاهر قابل درک است، و رعایت اصول اخلاقی در ورزش بسیار ضروری است، زیرا حاکم بودن چنین تفکری موجب می‌شود تا فرد در ورزش به گونه‌ای عمل کند که با صحت و درستی، صداقت، توجه به منافع جامعه و سلامت و مراعات آن، بکوشد. در این راستا، در پژوهش حاضر سعی شده به بررسی و شناسایی عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق ورزش از سوی ورزشکاران و مربیان نخبه استان سیستان و بلوچستان بپردازد. نتایج تئوری زمینه‌ای نشان داد، عواملی از

جمله: (نظام اجتماعی، اعتقادات فردی، نظارت مادی و قانونی، الگوی مدیریتی مطلوب، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش)، از سوی ورزشکاران و مربیان پیشنهاد گردیده شد، و در بین عوامل پیشنهاد شده، مقوله نظام اجتماعی با مقدار وزن ۰/۴۵۶، بالاترین وزن، و مقولات اعتقادات فردی با مقدار وزن ۰/۴۱۶، الگوی مدیریت مطلوب با مقدار وزن ۰/۳۹۵، نظارت مادی و قانونی با مقدار وزن ۰/۳۶۰، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش با مقدار وزن ۰/۳۵۴، بااهمیت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین مقولات را به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا به بررسی و تحلیل هر یک از عوامل پرداخته می‌شود:

نظام اجتماعی مطرح شده از سوی متخصصان با واحدهای معنایی (عوامل خانوادگی و آموزش اخلاق از سوی مربیان) مشخص شد. محیط خانواده اولین مکانی است، که فرد با مسائل اخلاقی آشنا می‌شود، و متناسب با شرایط خانه و خانواده، مسائل اخلاقی را در درون خود بسط و یا از بین می‌برد. در این راستا، در خصوص محیط خانواده و نظام‌نامه اخلاقی در حوزه ورزشی از منظر محقق پژوهشی یافت نشد، ولیکن در حوزه‌های غیرورزشی پژوهش درگانی و همکاران (۱۳۹۶)، پیرامون تعارض کار و خانواده و اخلاق کاری با نقش پررنگ خانواده و کار تعادل برقرار کردند. در رابطه با آموزش مربیان نیز باید مطرح کرد، در تیم‌های ورزشی، مربیان به عنوان مغز متفکر و پویا در تعیین سرنوشت و کسب بالاترین بازده ممکن، نقش و اهمیت انکارناپذیری دارند. بر این اساس، یکی از مهمترین نقش‌های مربیان در ورزش اهمیت دادن به پرورش شخصیت ورزشکاران می‌باشد. مربیان با رفتار اخلاقی مناسب، می‌توانند اهمیت رفتارهای اخلاقی و معنوی را افزایش دهند و به ورزشکاران کمک نمایند تا مسئولیت‌پذیری، احترام کارگروهی، نحوه کنار آمدن با شکست و موفقیت و نحوه انجام کارهای درست با وجود فشار-های اجتماعی را در خود تقویت نمایند. بنابراین مربیان ورزشی می‌توانند به عنوان تاثیرگذارترین فرد بر روی ورزشکاران، عملکرد مثبتی در ترویج اخلاق ورزشی داشته باشند.

دومین عامل مطرح شده، اعتقادات فردی می‌باشد، تصور بر این است که نظام اجتماعی (خانواده و مربی)، شرایط مناسب را برای ترویج فرهنگ اخلاقی فراهم کردند، ولیکن زمانی که فرد ورزشکار اعتقادی به این مسائل نداشته باشد، راهی بیهود می‌باشد. در این راستا از دیدگاه ورزشکاران و مربیان، اعتقادات فردی ورزشکار بسیار با اهمیت است. سومین عامل موثر در نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق در ورزش، الگوی مدیریت مطلوب می‌باشد. عوامل نهادی و تفکر مدیریتی درست یا به عبارت دیگر مدیریت حاکم بر ورزش می‌تواند نقش مهمی در نهادینه‌سازی فرهنگ اخلاق باشد، در این راستا، تغییر سیستم تنبیه و پاداش می‌تواند راهبردی برای توسعه فرهنگ اخلاق در ورزش باشد. پیروزی به هر قیمت و پاداش بر اساس این پیروزی‌ها نمی‌تواند بستری برای ارزش قائل شدن به اخلاق و رواج اخلاق در ورزش باشد، همچنین عدم رویکرد سلیقه‌ای در سیستم ورزش برای تخلفات اخلاقی و عدم فعالیت جزیره‌ای و جداگانه نهادهای درگیر در ورزش در رابطه با اخلاق می‌تواند از موارد موثر باشد. چهارمین عامل مهم، نظارت مادی و قانونی می‌باشد، از دیدگاه متخصصان، لازم است برای توسعه فرهنگ اخلاق و نهادینه‌سازی آن، شرایط مالی و رفاهی ورزشکاران فراهم باشد، و همچنین قوانین سفت و سختی در راستای تخلفات اخلاقی اتخاذ گردد. در نهایت پنجمین عامل مهم، پذیرش و استمرار اخلاق در ورزش می‌باشد، که از سوی متخصصان با مواردی از جمله: جابه‌جا نشدن ارزش‌های ورزشی در کسب مدال، عدم توجه به نتیجه‌گرایی در ورزش، حاکمیت دیدگاه غیرمادی در ورزش، تجاری ندیدن ورزش، تعیین می‌گردد. در نهایت نتایج تحقیق با مطالعات (منوچهری و همکاران، ۱۳۹۷، مندعلی‌زاده، ۱۳۹۹)، همخوانی و مطابقت دارد.

منابع

۱. حجتی‌پور، علیرضا. حمیدی، مهرزاد. سجادی، سید نصرالله. خبیری، محمد، (۱۳۹۷)، مدل رابطه‌ای فرهنگ سازمانی با اخلاق ورزشی ورزشکاران نخبه ایران (مطالعه موردی: لیگ یک فوتبال ایران). پژوهش در ورزش تربیتی. شماره ۱۵. صص ۱۶۲-۱۹۲.
۲. خداپرست، سیاوش. بخشعلی‌پور، وحید. اکبرخواه، عباس، (۱۴۰۰)، نقش ورزش در توسعه رفتارهای اخلاقی و فرهنگی. دو فصلنامه جامعه‌شناسی ورزش. سال هفتم. شماره ۱۸. صص ۷۵-۹۵.
۳. طیبی، بهمن. اسدی، فریده. جنانی، حمید، (۱۳۹۹)، پارادایم توسعه بهبود فرهنگ ورزش در خانه در زمان شیوع ویروس کرونا. مطالعات مدیریت ورزشی. دوره ۱۲. شماره ۶۲. صص ۲۶۵-۲۹۰.

۴. کشکر، سارا. قاسمی، حمید. کارگر، غلامعلی، (۱۳۹۵)، تعریف فرهنگ ورزش و مولفه‌های آن با تکیه بر آرای متخصصان، ورزشکاران و دست‌اندرکاران ورزش کشور. مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. دوره ۳. شماره ۱۲. صص ۱۱-۲۲.
۵. مندعلی‌زاده، زینب، (۱۳۹۹)، طراحی الگوی نهادینه شدن اخلاق در ورزش. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. سال ۱۵. شماره ۴. صص ۱۴۷-۱۵۴.
۶. منوچهری‌نژاد، محسن. همتی‌نژاد، مهرعلی. رحمتی، محمدمهدی. شریفیان، اسماعیل. ۱۳۹۷. شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان از دیدگاه معلمان تربیت بدنی. مدیریت ورزشی. دوره ۱۰. شماره ۱. صص ۱۶۳-۱۷۹.
۷. ندایی، طاهره. علوی، خلیل، (۱۳۸۷)، اخلاق در ورزش با رویکرد بازی منصفانه. فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه قم. سال ۱۰. شماره ۳۸. صص ۱۸۷-۲۲۰.
۸. همتی عقیف، علی، (۱۳۹۸)، آینده‌نگاری ورزش با تکیه بر مبانی اسلامی (روش تحلیل علی-لایه‌ای). پژوهش‌های علم و دین. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ۱۰. شماره ۱. صص ۲۰۵-۲۳۰.
9. Constandt, B, De Waegeneer, E, Willem, A. (2018), Coach ethical leadership in soccer clubs: an analysis of its influence on ethical behavior, *Journal of Sport Management*; 32(3).1-17.
10. Glaser, B. 2017. *Discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Rutledge.
11. Godman, PS, Dean, JR. (1989). *Why productivity effects fail; organization development: theory, practice and research*. Irwin: Homewood Publication. 34-45.
12. Gonashvili, A, Ivanova, A, Starovoitova, S. (2017). Ethical standards of fair play – the basis of modern sport. Available at: <https://idrottsforum.org/featuregonashvilietal170926/>. Accessed: May 10, 2018
13. Kleiber, DA, Roberts, GC. (2016), The effects of sport experience in the development of social character: A preliminary investigation, *Journal of Sport and Exercise Psychology*; 3: 114-122
14. Laeheem, K. (2018), Relationships between Islamic ethical behavior and Islamic factors among Muslim youths in the three southern border provinces of Thailand, *Kasetsart Journal of Social Sciences*; 39(2): 305-311.
15. Mertens, D.M. (2007). *Transformative paradigm: Mixed methods and social justice*. *Journal of Mixed Methods Research*, 1 (3): 212-225.
16. Naderiyan Jahromi, M. (2011), *Ethics in Sport*. Sport Science Research institute Publishing; 2011. 2. Daft RL. *Essentials of organization theory & design*. South Western Educational Publishing.
17. Popoola, I, Garner, B, Ammeter, A, Krey, N, Beu Ammeter, D, Schafer, S. (2017). How does ethics institutionalization reduce academic cheating? *Journal of Education for Business*; 92(1): 29-35. 13.
18. Ravi, D. S. (2015). Championing virtues and need for ethics in sports: Time for promotion of a sports culture. *International Journal of Academic Research*, 2(4), 30- 34.
19. Rogers, K, Keman, H. (2016). Institutionalization, social process. Available at: <https://www.britannica.com/topic/institutionalizati on#accordion-article-history>. Accessed: Jun 11 2017.
20. Sandvik, MR. (2019), Sport, stories, and morality: a Rortyan approach to doping ethics, *Journal of the Philosophy of Sport*; 46(3): 383-400
21. Smith, B, Lord, JB. (2018), Bracketed morality and ethical ideologies of sport fans, *Sport in Society*; 21(9): 1279-1301.

